

CONTROLUL CORPORATIV ÎN SPRIJINUL MANAGEMENTULUI FINANCIAR MODERN DIN DOMENIUL HORECA

CAPRIAN Iulia, Dr., Conferențiar universitar
Universitatea de Stat din Moldova

TRUSHKINA Natalia, Dr., Cercetător principal
Centrul de Cercetare a Problemelor Industriale de Dezvoltare a SNA, Ucraina

BALAN Tatiana, doctorand
Universitatea de Stat din Moldova

Abstract

CORPORATE CONTROL IN SUPPORT OF MODERN FINANCIAL MANAGEMENT IN THE HORECA SECTOR

Effective management of company finances is a dominant challenge for business managers. Travel company financial management aims to provide the company with the necessary financial means on a permanent and regular basis as well as to exercise control over the efficiency of the activities carried out with these funds. An important trend in the development of financial management at international level is its alignment with the system of corporate governance, which in turn entails the implementation of an internal and external control system within the economic entity. Today, control is a way of analyzing the company's activities and implementing a new type of internal management that enables managers to effectively coordinate the company's activities. Internal control is also seen as a managerial function, whereby company managers note the resulting deviations from the set objectives, analyze the causes and take remedial or preventive action. This trend has been reflected in the legislation of the Republic of Moldova and in the financial practices of domestic companies.

Key words: corporate governance, corporate control, external audit, management, sustainable tourism.

JEL: : Q51, F61

Introducere

Managementul eficient a finanțelor companiei este o provocare dominantă a administratorilor companiei. Gestiunea financiară a firmei are drept scop asigurarea permanentă și regulată a companiei cu mijloacele financiare necesare și în exercitarea controlului cu privire la eficiența activităților angajate cu aceste fonduri. Drept tendință importantă în evoluția managementului financiar la nivel internațional constituie ajustarea lui la sistemul guvernantei corporative, care la rândul său presupune implementarea unui sistem de control intern și extern în cadrul entității economice. Actualmente controlul este o modalitate de analiză a activităților firmei, de implementare a unui nou tip de management intern, care permite administratorilor coordonarea activităților din cadrul firmei într-un mod eficient. Controlul intern este privit ca o funcție managerială, prin care managerii firmei constată abaterile rezultate față de obiectivele stabilite, analizează cauzele și întreprinde măsurile corective sau preventive. Tendința menționată și-a găsit reflectarea în legislația Republicii Moldova și practicile financiare ale companiilor autohtone.

În urma crizei financiare din Asia din anul 1997, Chatu Mongol Sonakul, fost guvernator al Băncii Thailandei, a declarat: „Criza financiară din Asia a demonstrat că în cazul în care nu există un control transparent, nu se respectă drepturile acționarilor și consiliile de administrație nu sunt responsabile, economiile puternice se pot prăbuși destul de rapid atunci când dispare încrederea investitorilor” [10, p. 10].

Iulia Caprian și Olga Covali afirmă: „Scandalurile financiare din ultimele decenii, care au fost rezultatul funcționării defectuoase a companiilor și al fraudelor comise de manageri, au avut drept consecințe cererea pentru o guvernare corporativă de calitate și punerea în discuție a eficienței procesului de raportare financiară și a independenței auditorilor, ca mecanisme care aveau rolul de a împiedica producerea unor astfel de incidente. În efortul de căutare a unei transparențe financiare mai mari și a unui grad mai mare de asumare a responsabilității, a apărut noul concept privind controlul intern, văzut ca un alt mecanism de asumare a responsabilității” [3, p. 40].

La rândul său, Aliona Bîrcă afirmă: „Demersul istoric al guvernantei corporative a demonstrat că, în cea mai mare parte, scandalurile erau aplanate prin introducerea de noi legi și organisme de monitorizare sau prin intensificarea condițiilor în legile existente. De regulă, acele măsuri legislative vizau exigențe în situațiile financiare, introducerea și verificarea activității de către auditul extern, intensificarea și raportarea mecanismelor aferente proceselor de control corporativ” [1].

Prin urmare crizele financiare, scandalurile corporative și eșecurile economice și financiare în masă a unor companii occidentale au impus integrarea armonioasă a sistemului de control intern în complexul de activități legate de management financiar, ceea ce se va reflecta în acest articol.

Controlul corporativ – element al managementului financiar corporativ. Experții Angela Șestacovscaia și Ecaterina Burlea sunt de opinia, că „managementul corporativ eficient este activitatea de gestiune a entității pe parcursul întregului ciclu de viață, prin: planificare, implementare, control, raportare capabilă să genereze efectele, rezultatele scontate” [11, p. 137].

Managementul financiar constituie o componentă importantă a managementului general al firmei. El are ca scop asigurarea resurselor financiare necesare, alocarea și utilizarea lor profitabilă, creșterea valorii firmei și a siguranței patrimoniului acesteia, pornind de la resursele financiare disponibile. De asemenea, el are un rol important în stabilirea obiectivelor strategice și tactice ale companiei și în controlul și evaluarea îndeplinirii acestora. Scopul fundamental al managementului financiar este maximizarea bunăstării proprietarilor [4].

Practica internațională demonstrează, că pe parcursul ultimilor două decenii, managementul financiar al companiilor se ajustează la considerentele guvernantei corporative, care este definită de Experții Camerei Auditorilor Financiar din România drept „totalitatea sistemelor și proceselor implementate pentru a conduce și a controla o companie cu scopul de a-i crește performanța și valoarea” [2].

La fel, acești specialiști leagă eficiența guvernantei corporative de activitatea auditorilor externi și interni prin asigurarea transparenței raportărilor financiare, efectuarea controalelor interne destinate reducerii riscurilor asumate de către companiile respective în afacerile efectuate [2].

Obiectivele guvernantei corporative vizează, în esență, obținerea de profit, dar în același timp supraviețuirea, dezvoltarea și chiar procesarea acestuia, care la rândul lor decurg din scopurile financiare: echilibru, rentabilitate și creștere.

Cercetătorii Svetlana Mihaila și Gabriela Alice Ravdan au indicat asupra elementelor de bază ale guvernantei corporative [9]:

- Implementarea sistemului de controlul intern ca obiect al auditului intern și extern;
- Analiza și aprobarea planului de audit intern de către Consiliul de Administrație;
- Plasarea managementului riscului ca subiect în atenția auditului intern;
- Implementarea și menținerea raportării financiare și nefinanciare;
- Certificarea informațiilor oferite de entitate de către auditorul extern;
- Înființarea comitetelor de audit;
- Asigurarea transparenței prin dezvăluirea informațiilor financiare părților interesate.

În opinia unor experți, controlul intern este un element important al gestiunii corporative încredințat consiliului de administrație, managementului și altor categorii de personal. El este destinat

furnizării unei asigurări rezonabile cu privire la atingerea obiectivelor instituționale referitoare la eficiența operațiunilor, credibilitatea raportării financiare interne și externe. [3, p. 40]

De asemenea, autorii Iulia Căprian și Olga Covali afirmă: „Controlul intern al gestiunii finanțelor corporative constituie un sistem complex: identifică cheltuielile ilegale; stabilește nivelul de utilitate a acestora pentru corporație, pentru societate; stabilește calitățile manageriale, formele de organizare; este orientat la creșterea potențialului economic al corporației (și nu numai), la prevenirea unor pierderi potențiale, inclusiv financiare; este orientat la identificarea unor „noi” scheme financiare frauduloase” [3, p. 40].

Alți experți privesc activitatea de control în cadrul în cadrul companiei ca un mijloc de analiză a activităților acesteia, precum și o aplicare a unui nou tip de management intern care se asociază frecvent cu activitatea de cunoaștere, care să permită managementului să coordoneze activitățile într-un mod eficient [5].

Controlul intern este privit ca funcție managerială și nu ca o simplă activitate de verificare, prin care managerii companiei constată abaterile rezultate față de obiectivele stabilite, analizează cauzele și întreprinde măsurile corective sau preventive [5].

Controlul financiar ajută managementul în aprecierea rezultatelor care îi sunt comunicate. Prin acțiunea și analizele sale critice, controlul financiar oferă guvernantei corporative posibilitatea de a aprecia performanța fiecărui responsabil operațional.

La fel, procedurile desfășurate de sistemul de control financiar corporativ sunt legate de minimizarea riscurilor, ceea ce contribuie la realizarea obiectivelor companiei și sporesc atractivitatea investițională a acesteia.

Organizarea sistemului de control financiar corporativ determină întreaga activitate financiară și economică a entității economice și siguranța resurselor materiale și financiare ale companiei. Organizarea corectă a controlului financiar al întreprinderii ajută la eliminarea deficiențelor în activitatea companiei.

Specificul dezvoltării controlului corporativ în Republica Moldova. În perioada actuală de integrare europeană controlul corporativ, ca parte componentă a proceselor de reformă economică, financiară și socială, are un rol deosebit în creșterea performanței economiei, limitarea risipei, eliminarea fraudei și corupției, detectarea din timp a anomaliilor și a deficiențelor.

Drept început al acestui proces poate fi considerată aprobarea în anul 2003 de către Guvernul Republicii Moldova a *Concepției administrării corporative a întreprinderilor din economia națională* [7], care în contextul abordat a prevăzut următoarele: „Divergențele dintre proprietari și manageri sunt condiționate de specificul activității corporative, în care funcțiile de administrare și deținerea proprietății sînt separate una de alta și se exercită de către persoane diferite. Pentru depășirea acestor divergențe este necesar de a stipula clar funcțiile principale, drepturile și obligațiile atât ale proprietarului, cât și ale managerului, consfințându-le în legislație și în documentele de constituire, în regulamentele cu privire la activitatea organelor de administrare și în contracte, și de a asigura un mecanism eficient de control intern și extern al activității managerilor.”

În anul 2015 Comisia Națională a Pieței Financiare a aprobat *Codul de guvernanță corporativă* [6], în care sunt stipulate următoarele momente referitoare la controlul corporativ.

Consiliul societății are atribuția de aprobare a strategiei corporative, planul de lucru, procedura de control și gestionare a riscurilor, evaluarea și promovarea bugetului anual și a planurilor de afaceri ale societății, asigurarea controlului privind îndeplinirea planurilor și realizarea rezultatelor preconizate. „Bugetul anual este urmat de controlul bugetar care este de un real sprijin pentru management deoarece „controlul bugetar se fundamentează pe datele și informațiile furnizate de contabilitatea managerială care presupun acțiuni și activități de comparare a proiecțiilor bugetare cu realizările companiilor și care ulterior pe seama abaterilor stabilite oferă managementului posibilitatea de a lua decizii” [12].

În cadrul societății este necesară planificarea regulată a controalelor și stabilirea procedurilor de control intern și extern.

Controlul extern este încredințat societății specializate de audit care efectuează misiuni de audit extern. ”Auditul financiar „reprezintă o *activitate de interes public* care constă într-o *examinare calificată a situațiilor financiare* realizată de către un profesionist independent – *auditorul financiar, care emite o opinie calificată cu sau fără rezerve asupra situațiilor financiare* aparținând companiilor auditate, cu privire la faptul că acestea oferă sau nu, o imagine fidelă sau, prezintă sau nu, în mod fidel, sub toate aspectele semnificative informațiile privind tranzacțiile anului auditat. *Opinia calificată a auditorului sporește credibilitatea situațiilor financiare, pentru managementul companiilor cât și pentru utilizatorii externi ai situațiilor financiare* conferind acestora un nivel înalt, dar nu absolut, de certificare” [13].

La fel, societatea este obligată să-și verifice activitatea în mod regulat și să definească procedura de control intern.

Comisia de cenzori trebuie să efectueze supravegherea sistemului de control intern, precum și verificarea respectării regulamentelor, ghidurilor și instrucțiunilor.

În anul 2017, *Legea contabilității și raportării financiare* [8] a impus auditul obligatoriu pentru:

- a) situațiile financiare individuale ale entităților mijlocii și entităților mari, ale entităților de interes public și ale altor entități, conform legislației în vigoare;
- b) situațiile financiare consolidate ale grupurilor.

În baza acestei Legi, persoanele responsabile pentru ținerea contabilității și raportarea financiară sunt obligate să organizeze sistemul de control intern.

De asemenea, Legea menționată prevede obligativitatea ca raportul conducerii entității de interes public, ale cărei valori mobiliare sunt admise la tranzacționare pe o piață reglementată, să cuprindă un capitol privind governanța corporativă, care trebuie să conțină informații cu privire la sistemele de control intern și de gestiune a riscurilor entității, în raport cu procesul de raportare financiară. Iar raportul consolidat al conducerii companiei trebuie să conțină în capitolul privind governanța corporativă sunt descrise principalele caracteristici ale sistemelor de control intern și de gestionare a riscurilor pentru entitățile incluse în consolidare, luate în ansamblu.

Concluzii

Una din tendințele importante în evoluția managementului financiar în domeniul HoReCa este ajustarea acestuia la obiectivele guvernantei corporative, care este un complex de reguli, practici și procese prin care o companie este gestionată. Ea este destinată evitării disfuncțiilor instituționale la nivel de companie. Problemele cu care se confruntă astăzi guvernanta corporativă au șansa să fie rezolvate numai în măsura în care resursele materiale, umane, financiare, informaționale vor fi eficient valorificate. Controlul corporativ a devenit un element important al sistemului de management al unei companii moderne. În urma preluării experienței internaționale progresiste, practicile de control intern au fost implementate în legislația Republicii Moldova și activitatea companiilor autohtone.

Bibliografie:

1. Bîrcă, Aliona. Evoluția conceptului de guvernanta corporativă și impactul asupra controlului intern din Republica Moldova, https://irek.ase.md/xmlui/bitstream/handle/123456789/1810/BIRCA%20Aliona_conf_Dep_Contabilitate_aprilie_2016.pdf?squence=1&isAllowed=y. Vizualizat la 02.12.2022.
2. Camera Auditorilor Financiarilor din România, Guvernanta corporativă – Rolul Comitetului de audit, https://www.cafr.ro/wp-content/uploads/2020/04/Cercetare-profesionala-CAFR_Guvernanta-Corporativa.pdf. Vizualizat la 03.12.2022.
3. Caprian, Iulia; Covali, Olga. Controlul intern al gestiunii corporative: reflecții, sugestii, Studia Universitatis Moldaviae, (Seria Științe Exacte și Economice) 2017, nr.7 (107), p. 39-48, ISSN 1857-2073, ISSN online 2345-1033

4. Ce reprezintă Managementul Financiar?, <https://vioser.md/ce-reprezinta-managementul-financiar/>. Vizualizat la 02.12.2022.
5. Ghid de implementare a sistemului de control intern/managerial în ministerului educației și cercetării științifice și în instituțiile și unitățile care funcționează în subordinea acestuia, <https://mhelm.utm.md/wp-content/uploads/2020/08/GHID-scmi-final-.pdf>. Vizualizat la 05.12.2022
6. Hotărârea Comisiei Naționale a Pieței Financiare Nr. 67/10 din 24.12.2015 cu privire la aprobarea Codului de guvernare corporativă (Publicată la 04.03.2016 în Monitorul Oficial Nr. 49-54 art. 363)
7. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova Nr. 22 din 16.01.2003 cu privire la adoptarea Concepției administrării corporative a întreprinderilor din economia națională (Publicată la 21.01.2003 în Monitorul Oficial Nr. 3-5 art. 25)
8. Legea contabilității și raportării financiare Nr. 287 din 15.12.2017 (Publicată la 05.01.2018 în Monitorul Oficial Nr. 1-6 art. 22)
9. Mihaila, Svetlana; Ravdan, Gabriela Alice. Conceptul de guvernare corporativă și evoluția acestuia la nivelul entităților din România, https://irek.ase.md/xmlui/bitstream/handle/1234567890/514/Mihaila_S-Ravdan_A_%20conf_con_15.03.18.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Vizualizat la 03.12.2022.
10. Pînzari, Svetlana; Spinei, Ianina. Administrarea corporativă – premisă a transparenței și prevenirii corupției. Chișinău, Transparency International – Moldova, 2004. 88 p. ISBN: 9975-9776-8-5
11. Șestacovscaia, Angela; Burlea, Ecaterina. Necesitatea emiterii unui cod de guvernare corporativă, Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Exacte și Economice) Numărul 7 (107) / 2017, p. 136-141, ISSN 1857-2073 /ISSNe 2345-1033
12. Țîrlea, Mariana Rodica, *Contabilitate managerială* – Suport de curs – pag. 214, 2022, București
13. Țîrlea, Mariana Rodica, *Audit financiar* – Suport de curs – pag.14, 2022, București

Corresponding author:

CAPRIAN Iulia

ID ORCID: 0000-0001-7701-5356, email:kaprianusm@gmail.com